

Kurkijokelainen

Kurkijokelaisen, hiitolaisen ja karjalaisen hengen vaalija ja ajankohtaisten kysymysten selvittäjä

×

Nro 23 • Perjantaina 21. marraskuuta 2008

59. VUOSIKERTA

Irtonumero 2 € (sis. alv 22 %)

Tervun hovin pihanäkymä 30-luvun alusta kuvassa. Hovi siirtyi Kurkijoen kunnan omistukseen vuonna 1919, ja siitä tehtiin kunnalliskoti. Taustalla kunnalliskodin päärakennus, vasemmalla sairaala, oikealla tilanhoitajan asuin- ja konttorirakennus. Kuva on luultavasti Toivo Immosen ottama. Etualalla olevan auton omistajasta ei ole varmaa tietoa. Toivo Immonen hankki opiskeluaikanaan vuonna 1929 käytetyn kanttihopan (Fordin) ajaakseen sillä kesälomalle Helsingistä Tervuun. Sakari Karsila on kirjoittanut runsaasti kuvitetun esityksen Tervun hovista Kurkijoen nettisivuille www.kurkijoki.fi

Kaarlo Olsonen, Kurkijokelainen Nro 9, 1969:

Tervun hovi ja Johan Ulrik Sebastian Gripenberg

Tervun hovi Kurkijoella oli aikanaan eräs Suomen merkittävimpiä maatalous- ja varsinkin maitotaloustiloja. Lahjoitusmaa-aikana oli Jaakkimassa sittemmin Lumivaarassa ja Kurkijoella noin 15 kylää lahjoitusmaana venäläisellä Kushelev-Besborodkolla. Vuodesta 1847 hänen tilanhoitajanaan oli otsikossa mainittu Gripenberg. Hän asui Tervun hovissa.

Kun Suomen valtio vuonna 1862 lunasti nämä lahjoitusmaat sekä antoi ne lampuodeille, lunasti Gripenberg Tervun hovin päätilan itselleen.

Jo vuonna 1847, jolloin Gripenberg tuli Tervun hovin tilanhoitajaksi, ja varsinkin 1854, jolloin Gripenberg vuokrasi Tervun hovin alustalaisineen, hän pani senaikuisessa mielessä Tervun hovin pellot mahdollisimman hyvään kuntoon. Hän harrasti myös karjanhoitoa. Hovissa oli silloin 70 lypsävää lehmää. Se oli siihen aikaan paljon. Separattoreita ei silloin vielä ollut. Kerma erotettiin maidosta koneella, separaattorin

edeltäjällä, sentrifuugilla. Tämä kone oli vielä jäljellä, vaikkakin käyttämättömänä, minunkin muistini aikana.

Holsteinilaisen menetelmän mukaan valmistettiin Tervun hovissa voita ja vietiin vesitse Pietariin. Tässä yhteydessä voin mainita, että Kurkijoen Osuusmeijerissäkin Turkulaisen niemellä vielä tämän vuosisadan alussa kirmuttiin voi holsteinilaisilla kirnuilla. Minä olen senkin itse nähnyt. Näissä kirnuissa voi kirmuttiin, mutta se oli otettava pois kirnuista ja suolattava sekä vaivattava erikseen vaivauspöydällä.

Tervun hovissa tehtiin myös juustoja. Millaisia ensimmäiset juustot olivat, sitä minä en tiedä. Mutta vuonna 1856 pantiin Sveitsin juuston eli emmenthaljuuston valmistus alulle. Sippolassa oli samaan aikaan alettu valmistaa emmenthaljuustoja. Vielä minun muistini aikana oli Tervun hovissa jäljellä maanalainen juustokellari. Minä epäilen, että se on siellä vieläkin. Mihin sitä nykyään käytetään tai käy-

tetäänkö sitä mihinkään, sitä minä en tiedä.

Tervun hovin tilanhoitaja, vuokraaja sekä sittemmin omistaja, kuvernööri, senaattori, everstiluutnantti ja vapaaherra Johan Ulrik Sebastian Gripenberg oli aikanaan Suomessa hyvin huomattava henkilö. Hän oli tavallaan monessa suhteessa uranuurtaja. Sen tähden hänestä on syytä mainita ”Kurkijokelaisessakin”, varsinkin kun hän Tervun hovin isäntänä toimi kurkijokelaistenkin hyväksi.

Sebastian Gripenberg syntyi 1793. Hän kävi Haapaniemen sotakoulun ja oli Aleksanteri I:n mukana keisarin Suomen matkalla. Silloin hän herätti huomiota reippaalla käytöksellään ja kielitaidollaan. Hän puhui sujuvasti venäjää, ranskaa ja saksaa. Kuvernöörinä ollessaan hän joutui riitaan Suomen silloisen kenraalikuvernöörin, venäläisen kreivi Zakrevskin kanssa. Kenraalikuvernööri oli sanonut: ”Herra, minä olen asetus ja jollette Te tottele, pannaan Teidät viralta”. Sebastian Gripenberg pyysi

heti eron ja saikin sen sekä siirtyi maanviljelijäksi. Hän oli siis ensimmäinen suomalainen, joka venäläisen virkavallan takia joutui eroamaan virastaan. Varsinainen sortoaika ei Suomessa vielä ollut alkanut. Kreivi Zakrevski joutui jo muutaman kuukauden jälkeen jättämään paikkansa.

Tässä lehdessä mm.

Viimeinen karhu ja susi Sorjon saloilla	3
Tervun uuden koulun rakentaminen ...	4
Kurkijokelaiset vapaussoturit kannaksen matkalla 1939	6
Nyt herkutellaan juureksilla	8

Huom! Toimituksen aukiolossa saattaa olla sairaustapauksen takia muutoksia. Toimitus on toistaiseksi avoinna maanantaisin ja perjantaisin klo 9-14. Seuraa ilmoittelua lehdessä ja toimituksen ovelta.

Kurkijoki-säätiö / Kurkijokelainen

Loppuvuoden Kurkijokelaiset ilmestyvät 5.12. ja joulunumero 19.12. Muistathan joulutervehdykset!

Kun Suomen ensimmäinen maanviljelyskoulu aloitti toimintansa Mustialassa marraskuun alussa 1840, tuli Sebastian Gripenberg sen ensimmäiseksi johtajaksi.

Silloin kun Sebastian Gripenberg tuli Tervun hovin tilojen hoitajaksi, kuului Kurkijoki, samoin kun koko Viipurin lääni, lahjoitusmaihin. Gripenberg oli jo itse tuntenut, minkälainen venäläinen virkavalta on. Hän tahtoi varjella siitä alustalaisiaan. Niinpä hän Tervun hovin tilanhoitajaksi tultuaan vakaannutti alustalaisensa aseman tehden heidän kanssaan kirjalliset, vahvistetut sopimukset heidän eduistaan ja rasituksesta.

Tervun hovissa syntyi Gripenbergille myös lapsia. Niistä kaikkein tunnetuin oli naisasianajaja sekä kirjailija Aleksandra Gripenberg. Minäkin näin hänet parvelta eduskunnassa. Hyvin tunnettu oli aikanaan myös Sebastian Gripenberg nuorempi. Hänkin sai aluksi sotilaskasvatuksen. Mutta sen jälkeen opiskeli

hän arkkitehdiksi. Hän otti hyvinkin huomattavasti osaa suomalaisuusasiaan.

Kansakouluasia oli myöskin vanhan Sebastian Gripenbergin sydämellä. Uno Cygnaeuksen (kansakoulun isän) rouvan äiti oli syntään Gripenberg ja Uno Cygnaeus itsekin on vihitty avioliittoon Tervun hovissa. Sebastian Gripenbergin omissa kirjoituksissakin tulee näkyviin nämä hänen kaksi pääharrastustaan, nimittäin maatalous ja kansansivistys.

Kun Suomen hallitus järjestettiin silloisten olosuhteitten mukaiseksi, kutsuttiin J. U. Sebastian Gripenberg senaattiin maanviljelystojen toimittamiseksi ensimmäiseksi päälliköksi 1860. Tehtyään 1861 laajan virkamatkan hän keisarille antamassaan kertomuksessa mainitsi: ”ainoana keinona, jolla maanviljelys ajan oloon voidaan parantaa, näyttävät olevan hyvin järjestetyt maanviljelyskoulut sekä kansakoulujen perustaminen kaikkialle maahan, sillä ilman näitä eivät maanviljelyskoulut voi mitenkään menestyä.”

Gripenberg, Johan Ulrik Sebastian (s. 14.9.1795 Sääksmäellä, k. 12.10.1869 Kirkkonummella), vapaaherra (1815), senaattori ja maatalousmies. Oli ensin sotilasuralla, erosi palveluksesta everstiluutnanttina 1830 ja nimitettiin sotakomissariaatin intendentiksi ja 1831 Uudenmaan läänin varamaaherraksi, erosi samana vuonna siirtyen hoitamaan Sääksmäen Voipaalan sukutilaa (myöhemmin Kurkijoen ja Jaakkiman lahjoitustilojen hoitaja). Viljeli mm. sokerijuurikasta ja perusti maanviljelysopiston (per. 1840) luoja ja ensimmäinen johtaja. Senaatin vastaperustetun maanviljelystojen toimittamiskunnan päällikkö 1860–66, ns. Tammikuun valiokunnan puheenjohtaja ja sukunsa edustaja valtiopäivillä 1863–64. Julkaisi 1828 neljällä kielellä kertomuksen keisari Aleksanterin matkan erästä osasta sekä suomenkielisen maanviljelyoppaan (1845).

Gripenberg, Otavan Iso Tietosanakirja

Hänen poikansa Odert Sebastian Gripenberg (1850–1925), vapaaherra, palveli sotilasalalla ja tuli 1878 arkkitehdiksi. Hänen suunnittelemaansa ovat Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran talo (1890) ja Suomi-yhtiön ent. talo (1893) Helsingissä sekä Turun säästöpankin talo (1889–91).

Otavan Iso Tietosanakirja vuodelta 1968

21.11. Ps. 90:12
Opeta meille, miten lyhyt on aikamme, että saisimme viisaan sydämen.

22.11. Ps. 90:14
Ravitse meitä armollasi joka aamu, niin voimme iloita elämämme päivästä.

23.11. Tuomiosunnuntai Matt. 13:47-50
Jeesus sanoi: ”Taivasten valtakunta on kuin nuotta, joka laskettiin mereen ja joka keräsi kaikenlaisia kaloja. Kun se tuli täyteen, kalastajat vetivät sen rantaan, istuutuivat ja lajittelivat hyvät kalat koreihin mutta viskasivat huonot pois. Samoin käy maailman lopussa: enkelit tulevat, erottavat pahat vanhurskaista ja heittävät heidät tuliseen pätsiin. Siellä itketään ja kiristellään hampaita.”

24.11. Ps. 9:8-9
Herra hallitsee ikuisesti, oikeus on hänen valtaistuimensa perusta. Hän tuomitsee maanpiirin vanhurskaasti, langettaa kansoille oikeat tuomiot.

25.11. Mal. 3:19
Katso, se päivä tulee liekehtivänä kuin tulinen uuni. Kaikki röyhkeät ja pahantekijät ovat silloin oljenkorsia. Se päivä tulee ja sytyttää ne liekkiin - sanoo Herra Sebaot - eikä niistä jää jäljelle juurta eikä vartta.

26.11. 1 Kor. 15:22-23
Niin kuin kaikki ihmiset Aadamista osallisina kuolevat, niin myös kaikki Kristuksesta osallisina tehdään eläviksi, jokainen vuorollaan: esikoisena Kristus ja sen jälkeen Kristuksen omat, kun hän tulee.

27.11. Ps. 97:8-9
Sinun tuomiosi, Herra, ovat oikeat. Herra, sinä olet Korkein, maailman valtias.

28.11. Ps. 143:2
Älä vaadi palvelijaasi tuomiolle, sillä sinun edessä ei yksikään ole syytön.

29.11. 1 Kor. 15:26
Vihollisista viimeisenä kukistetaan kuolema.

30.11. 1. adventtisunnuntai Luuk. 19:37-38
Jeesuksen lähestyessä sitä paikkaa, mistä tie laskeutuu Öljymäen rinnettä alas, koko opetuslasten joukko alkoi riemuissaan suureen ääneen ylistää Jumalaa kaikista niistä voimateoista, jotka he olivat nähneet. He huusivat: - Siunattu hän, kuningas, joka tulee Herran nimesnä! Taivaassa rauha, kunnia korkeuksissa!

01.12. Ps. 25:4-5
Herra, osoita minulle tiesi, opeta minua kulkemaan polkujasi. Ohjaa minut totuuteesi ja opeta minua, sinä Jumalani, auttajani! Sinuun minä luotan aina.

02.12. Miika 2:13
Heidän edellään kulkee tien aukaisija, he raivaavat tiensä, murtautuvat portista ja lähtevät. Heidän kuninkaansa kulkee edellä, Herra johtaa heitä.

03.12. Ilm. 3:20
Kristus sanoo: Minä seisson ovella ja kolkutan. Jos joku kuulee minun ääneni ja avaa oven, minä tulen hänen luokseen, ja me aterioimme yhdessä, minä ja hän.

04.12. Ps. 25:6-7
Herra, sinä olet laupias, muista minua, osoita ikaikaista hyvyttäsi. Älä muista nuoruuteni syntejä, älä pahoja tekojani! Sinä, joka olet uskollinen ja hyvä, älä unohda minua!

Viime kesän pitäjäjuhlilla Kyösti Vanhanen kertoi käyneensä Sorjossa. Oli löytynyt karhun jälkiä. Ymmärsin, että karhuja majoilee siellä nyttemmin toistakymmentä. Kaipa siellä on susiakin, kun niitä riittää Länsi-Suomeen asti. Ohessa kaksi kertomusta siitä, miten tilanne oli satakunta vuotta sitten.

”Vanha ukki”, Kurkijokelainen Nro 29/1964.

Viimeinen karhu Sorjon saloilla

Tämä karhunkaato on tapahtunut noin vuonna 1900. Koetan kertoa tätä niin kuin muistan, ja olen siitä kuullut puhuttavan, sillä itse en ole ollut tässä jähissa.

Niin, Sorjon ympäristön metsät olivat siihen aikaan vielä koskemattomia ja aikaisemmin siellä oli majailut karhuja, ehkä useampia. Mutta sinne muuttaneet ruotsalaiset, Björklundit, Vuojärvet, Elibakkat, Tölkkit, Huutomäeltä Soikkelit ja Krunkvistit muodostivat silloisen kyläyhteisön. Ja nämä olivat olleet tässä karhujähissa.

En muista kenenkään kertoneen, että karhu olisi tehnyt pahojaan, mutta pelkäsivät ainakin, jos se saa olla rauhassa ja lisääntyä niin karja ja lapset ovat vaarassa. Ja niin he päät-

tivät pitää yhteisen jahdin karhun pään menoksi. Vaan heidän aseistuksensa olivat kovin alkeelliset. Muutama suusta ladattava linturihla, kirveen nysiä, joita miehet kantoivat vyössään metsäreissuillaan, ja näin varustettuina he lähtivät etsimään mesikämmentä. Sinä päivänä oli satanut hienokseltaan. Miehet märkänä, siellä he samoilivat ja etsivät ja viimein se löytyikin aivan illan suussa. Joku ampui sillä linturihalla, jossa luotikin oli vain puolen marjan suuruinen. Sekin luoti sattui takareiteen. Ja sitten tuli pimeä, ja niin oli jahti lopetettava siltä päivältä.

Seuraavana päivänä he jatkoivat jahtiansa, ja karhu löytyikin pian, sillä yön se oli maannut lähellä sitä paikkaa, jossa sitä oli edel-

lisenä iltana ammuttu. Karhun jalka oli tosin kankea ja kipeä, ja karhu oli pahalla tuulella. Se mörähteli ja piti pahaa elämää. Krunkvist oli se mies joka karhun ensiksi löysi, ja hänelle oli karhu vihainen

Krunkvist yritti ampua, mutta hänen pyssynsä ei syttynyt, sen ruudit olivat kostuneet eilisessä sateessa. Karhu tuli Krunkvistin päälle. Krunkvist yritti lyödä karhua päähän pyssyn piipulla. Karhu torjui yönin, ottaen kiinni pyssyn piipusta ja heitti pyssyn pois. Sitten alkoi käsipaini, jossa oli toinen ja välillä toinen alla. Krunkvist piti toisella kädellä korvasta ja toinen käsi oli joutunut karhun kurkkuun, että karhu meinas jo tukehtua. Toisella kädellä hän kiersi korvasta

päätä. Siinä he kieriskelivät että tanner tömisi.

Pölkki oli lähinnä. Hän juoksi paikalle se pieni kirveen nysä kädessä. Silloin oli Krunkvist alla. Pölkki kysyi: ”Lyökö sitä?” ”Lyö päähän”, kehotti Krunkvist. ”Lyökö terällä vai hamaralla?” ”Lyö terällä”, kehotti Krunkvist. Karhu katsoi ensiksi Pölkkiä ja samassa se aikoi Pölkkin päälle. Silloin Pölkiltä putosi kirves, ja Pölkki juoksemaan.

Mutta nyt olivat saapuneet jo toisetkin, kun kuulivat sen jytinän ja melun. Siinä se mesikämmentä kärsi tappion, menettäen henkensä ja nahkansa. Krunkvistilla oli syviä haavoja käsivarsissa ja reisilihaksissa. Niin oli viimeinen karhu saatu paikkakunnalta pois.

”Vanha ukki”. Kurkijokelainen Nro 32/1964.

Viimeinen susi Sorjon saloilla

Se oli kaiketi siinä 1910 paikkeilla, kun hän ilahdutti tyrjäläisiä syömällä lampaita Härköseltä neljä kpl ja Perssamäen Matilta varsan. Sitten hän siirtyi Sorjon aseman luokse, ja siinä oli hänen mieliruokansa, juotettu vasikka. Sen susi raateli, ja aikoi loput kuljettaa talteen, vaan tuli aita eteen, ja siihen se loppu jäi. Sitten ei susi pitkäin aikaan antanut vihiä itsestään.

Tuli elokuu, ja kuljin metsästämissä Tornatorin

mailla, Haapatuvan lähellä. Siellä susi luuli saavansa minun koirani, vaan siinä se erehtyi. Koira palasi luokseen kovin uupuneena ja peloissaan noin tunnin kulluttua. Eikä se sinä päivänä uskaltanut lähteä luotani etemmäksi.

Sitten tuli syksy ja lunta oli maa valkoisenaan, kun taas läksin metsälle. Silloin kuljin Ryssäniemestä päin Ryösää. Sakeassa näreikössä oli lunta vielä liian vähän, että ei jälkiä voinut

seurata. Silloin näin taas ne suden jäljet. Kun näytin koiralle jälkiä, nosti se niskakarvansa pystyyn ja murisi ja turvautui kulkeman jalkojeni juuressa jonkun aikaa.

Taas kului aika ja lunta tuli lisää. Nyt lähtivät Tyrjältä Aholan pojat metsälle, Kirveskivelle päin. Yöllä oli tullut uutta lunta, he löysivät suden jäljet, jotka olivat tuoreet ja joita oli helppo seurata. He lähtivät niitä jäljittelemään. Susi

li syönyt jäniksen, ja siitä pojat arvelivat, että nyt se ei enää ole kaukana. Ja niin susi kun oli kylläinen, oli käynyt nukkumaan näreen alle. Siihen pojat ampuivat suden.

Seuraavana pyhänä kävin katsomassa sitä nahkaa, ja se oli tuvan seinälle ripustettu, tuvan matossa turpa, ja häntä oli lattialla. Oli siinä kokoa. Sen perästä ei susia Sorjon salolla ollut.

Kokouksia

KOKOUSHUTSU

Mustialan yhteismetsän osakaskunnan varsinainen kokous pidetään keskiviikkona 26.11.2008 klo 10.00 Loimaan Seudun Osuuspankin kokoustiloissa. Käynti Väinämöisenkatu 6 B ovesta.

Kokouksessa käsitellään ohjesäännön 7 §:n määräämät asiat. Lisäksi päätetään:

- Osakaskunnan ohjesäännön 9, 12, 13, 16, 17, 18, 19, 21, 27, 35, 37, 40 ja 41 §:n muuttamisesta 1.1.2008 voimaan tulleen yhteismetsälain mukaisiksi. Mahdollisen äänestyksen tapahtuttua ohjesäännön muutos vaatii 2/3 enemmistön. Hoitokunnan esittämä ohjesääntömalli on nähtävillä Laaksosen tilitoimistossa, Satakunnantie 16, Loimaa.
- Lunkin rantasaunan peruskunnostuksesta

HOITOKUNTA

Onks tietoo KYSYMYKSET?

- Mikä on Helsingissä sijaitsevan Urho Kekkosen kadun aikaisempi nimi?
- Mikä maa tunnetaan kahvinkulutuksen kärki-maana?
- Minä vuonna ihminen on viimeksi vierailut kuussa?
- Onko Australiassa oikean-, vai vasemmanpuoleinen liikenne?
- Kuka on Etelä-Suomen läänin maaherra?
- Montako vaimoa Koraa-ni sallii muslimille?
- Kuka keksi sähköttämisen vuonna 1844?
- Mikä on Suomen yleisin puulaji?
- Minkä vuoden alussa markat vaihtuivat euroiksi?
- Mitä nujaskat ovat?

Kuvia vuosisadan takaa

Pihapiiriä. Kenenkähän? Kari Rahialan kokoelmat.

Tervun uuden koulun rakentaminen

Kurkijoen kunnallisen rakennuslautakunnan pöytäkirjoista vuosilta 1920–30 voi seurata vuonna 1927 palaneen Tervun koulun uudelleenrakentamisen vaiheita. Pöytäkirjat on kirjoitettu käsin kovakan-tiseen kirjaan, jonka Kari Rahiala on äskettäin saanut haltuunsa ja lainannut minulle.

Tervun koulun tuhouttua rakennuslautakunnan jäsenet Antti Kiiski, Aleksander Hiltunen ja E. F. Hurme kokoontuivat raunioilla 9.6.1927 yhdessä koulun johtokunnan jäsenien Juho Mylénin ja Juho Laukkasen kanssa. Hurme teki pöytäkirjan selvällä ja kauniilla käsialalla, niin kuin myöhemminkin.

Raunioista kerättävissä olevat tiilet ja rautaesineet päätettiin pinota ja kattaa ostamalla lautoja ja käyttämällä hajonneista uuneista jääneitä peltejä. Nämä päätettiin myöhemmin antaa urakoitsijan käyttöön. Todettiin että uusi koulu oli rakennettava samalle tontille mutta ylemmäksi ja toiseen suuntaan, "joten näköala tulee kauniimpi ja muutenkin kaikin puolin parempi". Myöhemmin kesällä mukana ollut rakennusmestari Halla ehdotti, että uusi rakennus sijoitettaisiin palaneen koulun eteläpuolelle, johon saadaan sopimaan Elisenvaaran Suohovin koulun piirustusten mukainen rakennus.

Todettiin, että rakennusaineiden tuonti paikalle tulee kalliiksi, "kun läheltä ei saa mitään, ei edes kiviäkään. Hirsikiikin paikkakuntalaisilla on vähän." Päätettiin "esittää valtuustolle, että koulu rakennettaisiin petonkitiilestä, joista nykyään paljon rakennetaan." Katot päätettiin teettää galvanoidusta pellistä.

Tarjouksia pyydettiin

Urakkahuutokauppa sovittiin pidettäväksi 28.11.1927. Siitä ilmoitettiin Karjalassa, Maakansassa ja Kansantyyössä. Ilmoituksessa "tarjotaan Tervun kylän kansakoulun rakennus ja talousrakennus tehtäväksi urakoitsijan tarpeista vaihtoehtoisesti joko puusta tai betonitiilistä, joista tarjouksista toisen kunnanvaltuusto seuraavana päivänä hyväksyy tai hylkää." "Työselitykset ja piirustukset ovat nähtävissä E. F. Hurmeella." Piirustuksia tai suunnitelmia ei pöytäkirjoista kuitenkaan löydy. Liekö tarjouspyynnöissä käytetty Suohovin koulun suunnitelmia, jotka kansakoulujen piirustustoimisto oli laatinut jo alkuvuodesta 1925?

Marraskuun 28. päivänä Tervun kylässä Juho Laukkasen talossa pitämässään kokouksessa rakennus- ja urakointi- ja henkilötöiden (samat henkilöt kuin lautakunnassa) tarkasteli tarjouksia, joita olivat tehneet Juho Hannonen ja Matti Ristolainen yhdessä, O. Pirmes, M. Meriläinen sekä Hj. Lehtinen. Puisen koulurakennuksen tarjoushinnat olivat välillä 342 500 – 350 000 mk. Alakerta betonitiilestä ja yläkerros puusta tarjottiin tehtäväksi 401 500 – 403 000 markalla.

Kokonaan betonitiilisen koulutalon, läävän ja lantasaaliön tarjoutui Meriläinen tekemään 448 000 markasta, Hannonen ja Ristolainen yhdessä 448 500 markasta ja Pirmes 449 000 markasta. Toimikunta ehdotti betonitiilivaihtoehtoa, "vaikka se onkin kalliimpi, mutta aikaa myöten ja ottaen kaiken huomioon se kuitenkin tulee huokeammaksi", ja työtä annettavaksi rakennusmestari O. Pirmesille.

Tervun koulun itäinen sivu kesällä 1998. Pihalla koulun entinen oppilas Anja Vesanen o.s. Karsila. Kuva Sakari Karsila.

Seuravana päivänä lautakunta totesi kunnanvaltuuston hyväksyneen betonitiiliratkaisun ja päättäneen antaa työn Mikko Meriläisen tehtäväksi 440 000 markan urakkahinnasta. Urakkasopimuksessa mainitaan, että rakennus "on tehtävä hyvin työ- ja aineselityksen mukaan noudattamalla hyvää, urakkasopimuksessa lähemmin määriteltyä työtapaa ja että rakennuksen tulee olla valmiina 1. p. elokuuta 1928, niin että koulu voi aloittaa toimintansa, mutta ulkotyön, mikä ei estä koulutoimintaa, saa tehdä viimeistään syyskuun 1. p. mennessä."

Uudet piirustukset

Olikohan huomattu, ettei Suohovin piirustuksia voikaan sellaisenaan käyttää, koska 24.3.1928 lautakunta kirjasi: "Tarkastettiin Mikko Meriläisen valmistama piirustus kansakouluraken-

nusta varten, mikä sellaisenaan hyväksyttiin..." Joka tapauksessa rakennustyö oli lähtenyt käyntiin, ja 24.5. lautakunta totesi tarkastaneensa pohjatyöt ja havainneensa "ne olevan piirustuksen sekä työ- ja aineselityksen mukaisesti tehty, vaan että sokkelissa ei petonki ollut puristettu tarpeeksi vahvasti.

Päätettiin lähettää kaksi Nopsa-tiiltä Helsinkiin Suomen sementtivalmistajain yhdistykselle tarkastettavaksi, ovatko ne täysi sementtipitoisesta aineesta valmistettu ja muutenkin hyvin tehty." Tarkastustulosta ei pöytäkirjoissa ole mainittu.

Arkkitehti tuli kuvaan mukaan vasta heinäkuun 27. päivänä 1928, kun "tarkastettiin arkkitehti Hans-ténin laatimat piirustukset Tervun kansakoulua varten, jotka semmoisenaan hyväksyttiin esitettäväksi kunnanvaltuustolle." Samassa kokouksessa hyväk-

syttiin urakoitsijan ehdotus ulkoseinän muuraustavasta ja päällystämistä sementtilaastilla.

Muuraustyöt alkoivat ilmeisesti heti, koska käydessään 1.8. työmaalla lautakunta huomautti, että sideraudan tulee olla paksumpaa ja ulkoseinän tiilien täyskantaisia, "jotta seinä tulee sievän näköinen." Urakkasopimuksessa asetetun määräajan umpeutumista ei pöytäkirjoissa ole mainintaa. Elokuun 21. päivänä päärakennusta oli muurattu toiseen kerrokseen asti, eikä siinä havaittu muistuttamista.

Turvepekkua ja olkisilppua

Lokakuun 20. päivänä todettiin: "Kun tänä aikana ei ole kuivaa turvepekkua saatavissa, niin päätettiin täyte panna riihikuivasta olkisilpusta, johon tulee panna runsaammin poltettua maata päälle kuin mitä pannaan turvepekkun päälle. Sitä turvepekkua, mikä jo on rakennuksella, saa

jonkun verran käyttää vin-nillä siten että olkia pannaan alle sekä vasoja vasten. Sähkökoskettimet ostetaan joka huoneen ovenpieleen, luokkasuojiiin tulee 2 lampua ja opettajan huoneisiin yksi lamppu kuhunkin." Lämpöeristeiden suhteen oli tultu varovaiseksi, sillä uuden Marianvaaran koulun lattiat olivat lahonneet, ja "rakennuslautakunta oli tullut siihen käsitykseen että se on ruoste joka on syönyt puun lahoksi ja että ruoste on sinne tullut sammalissa." (Pöytäkirja 18.8.1925)

Vuoden 1928 loppukuukausina ja vuoden 1929 alussa tapahtuneilla seitsemällä työmaakäynnillä rakennuslautakunta ei löytänyt huomautettavaa. Vuoden 1929 alusta lautakuntaan oli tullut uudestaan jäseneksi Ismael Tontti.

Vastaanottoitoimitus järjestettiin 18.2.1929. Läsnä olivat kunnanvaltuuston valitsemina puheenjohtaja P. Kiiski, kunnallislautakunnan esimies A. Taskinen ja rakennusmestari E. F. Nero,

Tervun koulun länsisivu ja eteläpää. Petteri Karsila kävelee nurmeltuneella urheilukentällä. Kurkijokelaisen numerossa 19/26.9.2008 ollut Aaro Kojon talvinen kuva oli otettu etelästä Heikki Heinosen talon kohdalta kohti koulua. Kuva Sakari Karsila.

Tervun koulusta

Tervun koulun jatkosodan aikainen oppilas Sakari Karsila on lähettänyt kesällä 1998 otettuja valokuvia Tervun koulusta. Hän kertoo:

- Koulutalo oli kalliolla, ja myös piha oli kalliota. Pohjoispäässä oli portaat opettajan asuntoon. Kummasakin kerroksessa oli käytävät ja naulakot. Luokat olivat länsisivulla. Eteläpäässä alimmaisessa kerroksessa oli poikien käsityöluokka.

- Toisen kerroksen luokassa näin ensimmäisen kerran Hitchcockin Maltan haukat -elokuvan armeijan viihdytysosaston esittämänä. Jatkosodan aikana pimeänä elokuun yönä vihollinen pommitti koulun kalliota ja ympäristöä yrittäessään jäljittää suomalaisten laivasto-osastoa, joka oli kuuden kilometrin päässä Lauvatsaaren ja mantereen välisen salmen suojassa. Naapuritalossa oli jäänyt ikkuna peittämättä. Särkyneiden ikkunoiden lisäksi koulun vahingot jäivät vähäisiksi.

Venäläiset ovat kuulemma sittemmin käyttäneet koulua Pietarin katulasten leirinä.

Tapio Nikkari

urakoitsija M. Meriläinen, rakennuslautakunnan jäsenet E. F. Hurme, I. Tontti ja A. Hiltunen, koulun johtokunnan jäsenet J. Mylén, J. Laukkanen, A. Hämäläinen ja J. Bragge sekä opettaja A. Sikiö. Toimikunnan puheenjohtajaksi valittiin E. F. Nero.

Lisätöistä urakoitsija Meriläinen esitti yhteensä 51 619,40 markan laskun, joka hyväksyttiin. Koulun kokonaishinta vastaa näin 132 590:ä vuoden 2006 euroa (Tilastokeskuksen rahanarvonkertoimen mukaan), ei mikään kohtuuton hinta.

Korjauksia vaadittiin

Vastaanottotarkastuksessa rakennukset todettiin pääpiirteissään rakennetuiksi vahvistettujen piirustusten ja työselityksen mukaan, mutta ennen lopullista vastaanottoa edellytettiin joitain (ei ihan vähäisiä!) korjauksia: mm. sokkelia ja ulkoseinän muurausaukkoja piti korjata, ikkunoiden sementtiset vesipenkit oli hiottava uudestaan, alakeran täytepermanto alapuolelta sekä ikkunakarmit oli puhdistettava homesienistä, sisärappaus oli siistittävä, ullakolla oleva täyte piti kuivata ja täyttää piirustuksissa merkittyyn määrään.

Korjauksivaatimukset eivät olleet kuitenkaan mitenkään epätavanomaisia. Sellaisia oli esitetty myös Sorjon ja Marianvaaran koulun lopputarkastuksissa.

Lopullinen tarkastus suoritettiin 19.2.1930. Eino Airaksinen oli tässä vaiheessa tullut Hurmeen tilalle rakennuslautakunnan jäseneksi ja puheenjohtajaksi. Joku korjaus lienee jäänyt vieläkin toteutumatta. Asiaa pohdittiin 28.4. ja 13.6., jolloin päätettiin "kehottaa urakoitsija Meriläistä heti korjauksiin." Syyskuun 13. päivänä 1930 kokouspöytäkirjassa todetaan kuitenkin: "Kun kansakoulun muuraustyö ja talousrakennus oli yleensä hyvin tehty, niin päätettiin urakoitsijalle antaa kiitettävä työtodistus."

Epäselväksi jää, mitkä rakennuslautakunnan määräämistä korjauksista lopulta jäivät tekemättä. Meriläinen oli jo 13.9.1929 hyväksytty kunnalliskodin mielisairaalan urakoitsijaksi. Nyt oli käytössä arkkitehti A. Mörnen laatimat piirustukset. Meriläinen lienee ollut kunnallismiesten erityissuosiassa, koska nytkin hänelle annettiin tilaisuus laskea tarjouksensa nippa nappa muiden tekemien tarjousten alapuolelle.

Rakennuttaja oli viisas-tunut ja määräsi viivästyssakon. Elokuun alussa 1930 valmistuvaksi sovittu sairaala myöhästyi lähes kuukaudella. Sakko sovittiin lopulta niin, ettei Meriläinen veloita kunnalta omia lisäkustannuksiaan.

Tapio Nikkari

Museon kuvien kertomaa

Näytelmäharrastus oli ennen sotia vilkasta erityisesti nuorisoseurojen piirissä. Kurkijoella sitä harrastivat omissa taloissaan myös Elisenvaaran työväenyhdistys ja Lopotin vapaalokunta. Erityisen aktiivista teatteritoimintaa oli Elisenvaaran nuorisoseurassa, jonka näytelmäkerhon kerrotaan 1930-luvulla esittäneen talvikautena jopa 5-6 kokoillan näytelmää.

Ohjaajat olivat useimmiten palkattuja mutta näyttelijät harrastajia. Kurkijoki

kylästä kylään -kirja kertoo Juho Toiviaista siteeraten: "Voidaan puhua todellisesta teatteriharrastuksesta, jossa taiteellisessakin mielessä päästiin suuriin tuloksiin ja voittoihin. Melkein kaikki parhaat kotimaiset useampi-osaiset näytelmät tulivatkin esityksiksi sekä suuri joukko johtavan näytelmäkirjallisuuden mestariteoksia käännöksinä, vieläpä suoraan käsikirjoituksestakin.

Uskallettiin esittää jopa operetti Lentäen Helsinkiin seuran oman orkesterin

säestyksellä. Seurallahan oli 1930-luvun lopulla toiminnassa sekakuoro, jousiorkesteri ja kamariorkesteri, joiden johtajana oli Antti Jussila. Myös tanssiorkesteri toimi seuran piirissä, sillä myös tanssitalaisuudet olivat tärkeää toimintaa."

Aino Mielosen valokuva-albumista Kurkijoki-museosta löytyi oheinen kuva Lentäen Helsinkiin -operetin esityksestä. Näyttämön edessä soittaneen seuran oma orkesteri. Seppo Schwartzin museolle lahjoittamas-

sa Hilma ja Toivo Hukan valokuva-albumissa taasen sattui silmiin oheinen ohjelmalehtinen sekä sen vieressä näytelmän lehtiartostelu.

Kysymyksiä teille arvoisat lukijat. Mikähän oli se sanomalehti joka julkaisi oheisen arvostelun? Keitä ohjelmalehtisessä mainittuja henkilöitä tunnustatte kuvasta? Toimittakaa tiedot toimitukseen esim. ottamalla kuvasta kopio ja kirjoittamalla nimet siihen.

Tapio Nikkari

ELISENVAARAN NUORISOSEURAN NÄYTELMÄKERHO

Oopperalaulaja Antero Suonion
ohjaajavierailuna

LENTÄEN HELSINKIIN

3-näyt. operetti-iloittelu, kirj. & sävelt. Antero Suonio.

HENKILÖT:

Varpu, Maaseutulaisten tyttöopiston "Tippalan" johtajatar
"Tantti", Tippalan taloudenhoitajatar ja kaikkikäikessa

Rauni }
Auvo } Tippalan oppilaita
Sija }
Salme }
Mirja }

Rikhard Orhinotko, Tippalan opettaja
Kristofer Noroko, Suomela-Filmin ohjaaja
Kaarlo Sarpala, maisteri, Tippalan ent. opettaja ja vakuutusyhtiön johtaja

Hovimestari
Kuplettilaulaja
Radiokuuluttaja
Tarjoilijatar
Ravintolayleisöä.

Saimi Hartikainen.

Hilma Hukka.
Mirjam Willberg.
Irja Kulmin.
Sylvia Holm.
Irene Suhonen.
Aili Heinonen.
Eelis Somerkorpi.
Asko Pesonen.

Eino Tarkkainen.
Toivo Hukka.
Verner Vanhanen.
Aino Palmu.

TAPAHTUU: nykyaikana, I n. Tippalan hallissa maaseudulla, II n. helsinkil. ravintolassa, III n. samassa ravintolassa tyttöjen asunnassa hotellihuoneessa.

Ohjaus, lavastus, tanssien järjestely & musikaallinen johto:

Antero Suonio.

Illan näytöksen voimisteluohjelman suunnitellut
tri Kaarina Kari.

Säestys: Ensi-illassa orkesteri Antero Suonion johdolla.

Kaikkokorjaukset, Kirjapaino Oy.
Kääntäjä

Hinta 50 p.

Elisenvaaran ns. näytelmäkerhon suuri operetti-illo.

Vilma suunta-illana oli Elisenvaaran Ns. talo tanssipaikaksi täynnä väkeä, joka joutui kokemaan harvinaisen tapahtuman: näytelmäkerhon operetti-iltojen. Esittäjänä oopperalaulaja Antero Suonio on johtama ja säveltäjä helinkiläinen maaseutuyhdistys, Lemmen Helsinkiin, joka saavutti Kaasan Teatterin esittämällä viime keväänä myrskyisen maaseutun. Tanssien yrityksen edustavuuksien ja lausakauteen maaseutuyhdistyksen harrastajille. Näytelmäkerho sai aikaan sopimukset, jotka mukaan kaikki joo saapui ohjamaan operetta. Näytelmän yksimielinen loppuun yhdessä ohjaajan asiantuntemuksen ja työkkyvyyden kanssa aikaanakin illoin Elisenvaaran todellisen esittäjäryhmän jota hyvällä syyllä voi sanoa maaseutuyhdistyksen voimisteluvoimiksi. Näytelmän esitys saatiin aivan harrastajista kokoon maaseutun kuoro, avustajat sekä 5-miehinen orkesteri, konserttimestarina stori paikalliskokkainen viulurikkoa op. A. Jussila. Harjoitukset olivat riittävästi päivittäin jopa 14 tunnin, käsitteillä silloin pubekkoitukset, silloin tanssit, laulat. Lavastus, jonka tait. Suonion luonnosten mukaan suoritettiin ensi-iltaan lsa Koponen oli ensi-iltaan kättä. Käsitteillä ja silloin silloin esi-iltaan todellista työsuoraa, jonka yleisö otti erittäin vastaan. Esityksen mainittakoon ensi-iltaan suora Hilma Hukka verratsemana Tanttina. Näytelmäkerhon suuret naiset olivat näin parhaillaan edustettuina. Neiti Saimi Hartikainen todetti esityksellään kuinka pitkälle harras pyrkimys voi viestiä. Neiti Mirjam Willberg oli samoin vieraana viikkö ja mukautustempaava, lsa i kaikki suinkin neitoet. Hermosta mainittakoon erikseen lsa Asko Pesonen, jonka lausumot on todellista, silloin. Eino Tarkkainen soittaa edistystä suorituksistaan. Ehdit tryyt olivat herra T. Hukan -Herr Anderson - ja Elis Somerkorven Orhinotko, mainittakoon suuren henkilöillestä tulleista. Kuoro, avustajat, toimivat kuin elävä joukko ja esityksen antamisen silloin silloin harras esittämistä soittamista. Esityksen lopussa esitti Ns. puheenjohtaja J. Toivonen herra Antero Suonille lausua kiittäen. Tulkien saavutun sanoin seuran ja näytelmäkerhon kikkot kehittävistä toiminnasta, jonka avulla Elisenvaaran nuorisoseura on ottanut näytelmäkerhonsa toiminnassa silloin aikansa esityksiin.

Lentäen Helsinkiin esityksellä ensi suunta-illana t.k. 9 p:n Ns. talossa uudelleen.
R.s.p.

Mieluisa lahja

Kurkijoki- isännänviiri

80 € + postitus
Pituus 4 m, yläosan
leveys 45 cm.

Kurkijokelainen
Koulukuja 7, LOIMAA
puh. (02) 762 2551
ja 050-521 3336

Kurkijokelaiset vapaussojurit kannaksen matkalla 1939

Pekka Kiiskin tytär Marjaliisa Laine lähetti isänsä ottamia kuvia viidentoista kurkijokelaisen vapaussojdan rintamamiehen matkasta Karjalan kannakselle loppukesästä 1939. Hän kertoi myös kuvien taustasta. Rainar Hakulinen oli ollut mukana autonkuljettajana ja on kirjoittanut matkasta muutaman rivin kirjassaan Kurkijoki sodasta evakkoon, sivu 36. Retki suuntautui Rautuun, Kivennavalle, Joutselkään, Terijoelle, Kuokkalaan, Rajajoelle, Vammelsuuhun ja Inoon.

Raudun Kuolemanlaaksossa otettu kuva on julkaistu Kurkijoki kuvat kertovat -kirjan sivulla 282. Matkalaiset vierailivat myös Kiiskilän kartanossa, joka sijaitsee Viipurinlahden rannalla kymmenisen kilometriä Viipurista lounaaseen. Vuodesta 1918 kartano oli vapaussojdan invalidien käytössä. Wikipediassa on hyvä kuvaus Kiiskilän hovista. Viipuria kohti -kirjan (WSOY 1941) kuva antaa käsityksen päärakennuksen komeasta julkisivusta doorilaisine pylväineen.

Vieressä on kaksi Pek-

ka Kiiskin ottamaa kuvaa Kiiskilän portailta. Ryhmäkuvan siviilivaatteisista kurkijokelaisista on tun-

nistettavissa ainakin Juho Toiviainen kaiteen vieressä vasemmalla, hänestä oikealle poliisikonstaape-

Kiiskilän portailta 1939. Valok. Pekka Kiiski.

"Kiiskilän invalidikoti tavoitettiin, ennenkuin vihollinen ehti sen polttaa." Valok. K. Kivi. Viipuria kohti, WSOY, 1941.

li Robert Huolman sekä avonaisessa oviaukossa reunimmaisena oikealla poliisi Pärssinen. Kuvassa on lisäksi joukko puseropukuisia miehiä kunniamerkkeineen. Olikohan samaan aikaan Kiiskilässä vierailulla suojeluskuntalaisten retkue?

Ylläolevassa kuvassa keskellä on Ukko-Pekan näköinen mies, nähtävästi huomionosoituksen kohteena. Presidentti P. E. Svinhufvud oli tuolloin

78-vuotias. Tiettävästi hän asui silloin maatilallaan Kotkaniemessä Luumäellä, josta linnuntietä on seitsemisenkymmentä kilometriä Kiiskilään. Hän oli suojeluskuntaväpeli ja erittäin aktiivisesti mukana järjestön toiminnassa. Marjaliisa Laineen mukaan Pekka Kiiskin arkistossa ei kuitenkaan ollut mainintaa Ukko-Pekan tapaamisesta. Tosin kuvien tekstit olivat muutenkin hyvin niukkasanaiset.

Hyvät lukijat, kertoakaapa näettekö kuvissa sellaista mitä me emme näe? Onko tuttuja kasvoja? Onko muiden vapaussojtuurien arkistoihin jäänyt asiaa valaisevaa tietoa?

Tapio Nikkari

Kurkijoelle perustettiin vapaussojdan rintamamiessyhdystys vuonna 1930. Pekka Kiiski (Herra-Pekka) Elisenvaarasta toimi sen puheenjohtajana.

Kurkijokelainen Nro 31, 1950.

Valtuustopaikkojen lukumäärä sijoituskunnissamme jakaantui seuraavasti:

Loimaa mlk. 23 paikkaa, joista 8 karjalaista: E. Soikeli, S. Tiippana, O. Kempainen, A. Eklund, P. Lukka, Petter Martikainen, E. Poskiparta ja J. Kultanen.

Loimaa kpla. 21 paikkaa, joista 2 karjalaista: Pekka Äikää ja Mikko Luhtala.

Alastaro. 21 paikkaa, joista 3 karjalaista: Arvi Jääskeläinen, Juho Savolainen ja Uno Hämäläinen.

Mellilä. 17 paikkaa, joista 3 karjalaisilla: Viljo Torikka, Anton Mielonen ja Sulo Ristolainen.

Pöytyä. 21 paikkaa, joista 3 karjalaisilla: Heikki Kiiski, Väinö Kirves ja J. Rouhiainen.

Oripää. 17 paikkaa, joista 3 karjalaisilla: Mikko Häkli,

Toivo Heinonen ja Martti Kuosa.

Vampula. 19 paikkaa, joista 3 karjalaisille: Juho Heikinmaa, Arvi Karppinen ja Pekka Laukkanen.

Tiedot eivät ole lopullisia, sillä oteäännet voivat muuttaa sijoituksia vielä jonkin verran.

*****

Parhaiten karjalaiset näyttivät pärjänneen Loimaan maalaiskunnassa, jossa he saivat 35 % paikoista, kehnoiten Loimaan kauppalassa (10 %). Ketkä valituista olivat kurkijokelaisia? Oliko yhtään naista joukossa?

Kysyy Tapio Nikkari

Kurkijokelaiskaskuja

Lääkäri potilaalleen: "Minun täytyy sanoa teille, että olette hyvin sairas. Voisitteko sanoa jonkun henkilön, jonka vielä haluaisitte tavata?" Lääkäri kumartui sairaan puoleen ja kuuli tämän sanovan hyvin heikolla äänellä: "Kyllä." "Kenet haluaisitte tavata?" "Toisen lääkärin", kuului vastaus. Kurkijokelainen nro 5/1950.

*****

Elisenvaarassa oli mui-
noin seppä, jota sanottiin valtion sepäksi, koska se oli rautateillä seppänä. Se oli aika kova ryyppymies ja otti mestarilta joka lauantai 200:- förskottia. Vaan viimein mestari sanoi kasorille: "Mitä ihmettä minä teen tuon sepän kanssa? Se on niin mahdottoman hyvä työntekijä, vaan on niin armottoman kova ryyppäämään pyhäisin, että joka lauantai sille saa antaa 200:- förskottia ja pyhänä se sen jo juo." Kasori sanoi, että sille ei saanut antaa yhtään, kerta se sellaiseen tarkoitukseen käytti. Seuraavana lauaintaina seppä taas sanoi mestarille: "Pari sataa förskottia!" Mestari sanoi: "Kasori kielsi antamasta." Samassa kulki kasori siinä, seppä hihkasi: "Tulkaapa kasori tänne." "No mitä nyt?" "Antakaapas pari sataa förskottia." Kasori piti sivistyneenä miehenä pienen moraalisaarnan, sanoi kuulleen, että seppä käytti alkoholia ja kuinka se oli vielä terveydellekin vaarallista. Seppä kuunteli ja sanoi: "No en tiedä oikein, minkä ver-

ran kasorin puheessa on perää, sillä minä olen 63 vuotta vanha ja koko ikäni olen käyttänyt alkoholia ja päivääkään en ole ollut sairaanakaan, ja minun veljeni oli ehdottomasti raitis, ei polttanut tupakkaa eikä käyttänyt naisia ja sittenkin vajaa kolmeviikkoisena kuoli." Kasori antoi rahat ja sanoi, ettei huolinut maksaa takaisin. Kamarahkon Topi. Kurkijokelainen nro 27/1950.

*****

Kurkijoella kun pidettiin tytöille rippikoulua, niin Elisenvaarasta oli mm. hyvästä, uskovaisesta kodista oikein nätti tyttö myös siellä koulussa (kaikki tytöt Kurkijoella olivat kyllä nättiä), vaan ne Otsanlahden pojat kun olivat kovia tyttöjen perään, niin tämä samainen Maikki joutui tieteenkin siellä kovalle koetukselle. Tyttö meni pastorin luo ja kysyi: "Mihinkä saakka pojat saavat silittää sääriä, että ei tule syntiä?" Pastori hetken mietittyään sanoi, että säärisiteeseen saakka. Pari viikkoa koulun loputtua pastori tapasi tytön äidin kirkkomatkalla, meni tervehtimään ja kyseli, kuinkas Maikki jaksoi ja lisäsi vielä, että se oli koulussa ollut niin kauheen hyvä oppilas. Äiti sanoi: "Kiitos, kiitos, pastori, kyllä se oikein hyvin jaksaa, vaan sitä minä ihmettelen, kun se on rippikoulusta päästyään ruvennut pitämään säärisidettä kaulassa." Kamarahkon Topi. Kurkijokelainen nro 27/1950.

Kuvia vuosisadan takaa

Kurkijoki

War god sänd mitt tillgodohafvande
t m 95:-- & ränta för 2 år. wänligen
J. Kauppi.

Johan Kauppi

Kirjakauppias Kaupin erälle neiti-ihmiselle Helsinkiin osoittama perintäkortti, jossa hän ystävällisesti pyytää vastaanottajaa lähettämään saatavansa: 95 Suomen markkaa ja koron 2 vuodelta. Kuva lienee otettu ennen vuotta 1918, koska satamassa on useita laivoja. Liikennehän tyrehtyi Venäjän rajan sulkeuduttua. Aivan vasemmalla näkyy kirkko ja sen edessä nahkatehdas. Sataman takana oikealla on kirkonkylän uusi koulu, joka rakennettiin vuonna 1896 palaneen koulun tilalle. Koulunhan sitten neuvostojoukot polttivat perääntyessään elokuussa 1941. Takana on Mulimäki. Sen edessä olevat talot tunnistaisin vasemmalla lukien postiksi, nimismiehen taloksi, opettajien taloksi ja apteekiksi viimeisenä oikealla. Kari Rahialan kokoelmat.

Räätäli Heikki Meriläinen (s.1852) ja puolisonsa, kättilö Anna Liisa os. Rautio (s.1856). Pojat Eino (s. 1884), Kosti (s. 1886 k. 1938) ja Heikki (s. 1894 k. 1929). Rouva Meriläinen toimi kättilönä Kurkijoella vv. 1887-1927. Eino toimi myöhemmin sotilassoittokunnassa. Kostista tuli taidemaalari ja graafikko, joka teki henkilö- ja sisäkuvia sekä maisemia. Ate-neumissa on hänen oma-kuvansa vuodelta 1915. Taustalla oleva rakennus on ulkonäöstään päätellen nahkatehdas, joka sijaitsi lähellä Laikkalanlahden rantaa Mulimäen ja Kaupin kirjakaupan kohdalla. Talo jouduttiin purkamaan heikkokuntoisena 1930-luvun puolivälissä. Kari Rahialan kokoelmat.

Eskon puumerkki

Nyt herkutellaan juureksilla

Kauden kasviksia ovat nyt kaikki juurekset ja peruna. Porkkanaa, punajuurta ja lanttua sujahtaa pikkujoulusta loppiaiseen juuri jos toinenkin laatikoihin, rosolliin ja muihin perinneherkkuihin. Peruna paistuu suussa sulaviksi laatikoiksi ja sopii juuresten tavoin myös leivontaan.

Vaihtelua tuttuun porkkanan, punajuuren ja lantun kaartiin tuovat juuriselleri, palsternakka ja nauris. Tutustu juuresmakuihin kypsytämällä vaikka vain yhtä juureslaatua kerrallaan. Kokeile myös mausteomaisista piparjuurta, hienostunutta mustajuurta ja maa-artistokkaa tai raikasta retiisiä ja retikkaa.

Kuoripäällisissä juureksissa ja mukuloissa on oma lumonsa. Niiden kuoriminen ja paloittelu sujuvat hyvillä työvälineillä miellyttävästi, kun keskityt puuhaan kuin mihin tahansa kiinnostavaan tekemiseen. Toisaalta eri tavoin esikäsiteltyjen juuresten valikoimat ovat joulun alla parhaimmillaan, joten käytä niitä tilanteen ja tarpeen mukaan hyväksesi.

Valmiiksi kuorittuja ja pilkottuja juureksia on saatavana jonkin verran. Esimerkiksi lanttua pakataan kuorittuina paloina, ja paketista löytyy sopiva lanttulaatikon ohje. Juuresoseiden valikoimat ovat jo lähes kokovuosittaisia, mutta joulunaluskiireisiin niitä tarjotaan kaikkein runsaimmin. Esimerkiksi punajuuri-perunasose ja juuresose, joka sisältää porkkanaa, palsternakkaa, lanttua, selleriä ja sipulia, ovat loistavia innovaatioita! Soseet on tarkoitettu oikopoluiksi laatikoihin, sosekeittoihin, pateisiin ja leivontaan.

Valmiit juuresruuat, kuten

rosolli, juuresraasteet ja joulun laatikkoruuat, pelastavat joulunaluskiireissä. Tölkittyjä punajuuria saat tuttujen viipaleiden ja kokonaisten etikkapunajuurten lisäksi myös lohkoina ja suikaleina. Punajuurikuutiot nopeuttavat rosolliin valmistamista. Kuoripäällisten, keitettyjen punajuurten tuloa kauppoihin Suomessa vielä odotellaan, vaikka niitä monissa muissa Euroopan maissa saa aivan yleisesti.

Paahda, höyrytä, soseuta

Unipaahdetut juurekset ja perunalohkot sopivat mitä erilaisimpien liha- ja riistaruokien lisäkkeiksi. Lohko juureksia ja perunoita ja paahda voidellussa vuossa uunissa. Pyöräytä mukaan tilkka öljyä ja hunajaa, rouhaise pippuria ja ripauta jouluisia mausteita kuten inkivääriä. Kokeile joskus vain yhtä juureslaatua, esimerkiksi upeaa palsternakkaa kalkkunalle ja aromikasta juuriselleriä tai makeita lantuloikkoja kinkun kaveriksi.

Höyrykypsennyksen on tehnyt uuden tulemisen. Höyrykattilassa tai höyrytysritilällä juuresten ja perunoiden ravintoarvo, maku ja väri säilyvät hyvin. Kypsät juureslohkot voit maustaa laadukkaalla öljytilkalla ja ripauksella suolaa sekä joulun aikaan muskotilla, mausteippurilla tai kanelilla.

Kun soseutat kypsennetyt juurekset esimerkiksi sauvasekoittimella, saat juurespyreitä, jotka maistuvat niin liha- kuin kalaruokienkin kanssa. Erivärisistä juureksista saat hienoja väripaletteja: oranssia porkkanaa, valkoista palsternakkaa, punaista punajuurta. Katso

www.kotimaisetkasvikset.fi / Keittokirja / Väripaletti juureksista.

Juures- ja perunasosekeitot sopivat talvikauteen mainiosti. Valitse jauhoisia perunoita tai porkkanaa, lanttua, palsternakkaa, punajuurta, keltajuurta, maa-artistokkaa, mustajuurta tai selleriä. Lisää kasvissoseeseen ainakin yhtä laatua sipulia, hyvää kasvis-, liha- tai kanalientä. Kerma pehmentää maun, tilkka sitruunamehua tai viiniä antaa ryhtiä ja sopiva tuoreyrtti viimeistelee maun.

Juurestilanne nyt:

* Porkkanasato jäi tänä vuonna hieman edellisvuotta pienemmäksi. Lähellä tuotettua porkkanaa riittänee kuitenkin maaliskuulle saakka. Laadultaan ja maultaan porkkanat ovat olleet hyviä. Lanttua saadaan vielä joulun jälkeenkin, vaikka myös lanttusato väheni. Punajuurta on saatavana hyvin.

* Suomalaiset syövät juureksia vajaa 11 kg vuodessa. Tästä porkkanan osuus on huomattava, noin 8,4 kg, lantun 1,1 kg, punajuuren reilu puoli kiloa ja nauriin noin sata grammaa. Kaikki muut juurekset jäävät kulutusluvuissa alle sadan gramman.

Viikolla 48 (24.-30.11.2008) vietetään Kotimaiset Kasvikset ry:n nimeämää Joulujuuresten viikkoa.

Punajuurihillocke

4 keskikokoista punajuurta
4 dl vettä
2 (kotimaista) pienehköä omenaa
1 sipuli
0,5 - 1 dl keitinlientä
3 - 4 kokonaista neilikkaa
1 tl inkiväärijauhetta (tai 1 rkl raastettua tuoretta inki-

vääriä)
1 dl (ruoko)sokeria
2 rkl sitruunamehua
1 laakerinlehti

Kuori ja leikkaa punajuuret noin sentin kuutioiksi. Kuumenna vesi kiehuvaaksi ja keitä punajuurikuutioita noin 20 minuuttia.

Ota keitinliemi talteen.

Kuutio omenat ja hienonna sipuli. Lisää omenat ja sipuli punajuurikuutioihin. Lorauta joukkoon tilkka säästämääsi keitinlientä.

Lisää neilikat, inkivääri, sokeri, sitruunamehua ja laakerinlehti. Hauduta seosta noin 45 minuuttia välillä sekoittaen, kunnes liemi on hieman siirappimaista. Lisää keitinlientä tarvittaessa.

Siirrä punajuurihillocke puhtaaseen lasitölkkiin tai useampaan pikkutölkkiin ja säilytä jääkaapissa.

Tarjoja esimerkiksi joulukinkun, pateen, lammasta tai riistaruoan lisäksi.

Vinkki: Voit valmistaa punajuurihillocketta joululahjoiksi tai tuliaisiksi. Hillocke säilyy jääkaapissa pari kuukautta.

Lähde:
Kotimaiset Kasvikset ry
www.kotimaisetkasvikset.fi

ONKS TIETOO VASTAUKSET

1. Kampinkatu
2. Suomi
3. V. 1972
4. Vasemmanpuoleinen
5. Anneli Taina
6. Neljä vaimoa
7. Samuel Morse
8. Mänty
9. V.2002 alussa
10. Sieniä

Asianajaja

ASIANAJAJA on asianajajaluetteloon hyväksytty lakimies, jolla on säädetty kokemus ja taito. Asianajajan toimintaa valvovat Asianajajaliitto ja oikeuskansleri. Asianajajatoimistot hoitavat myös maksuttomia oikeudenkäyntejä ja oikeusturva-asioita.

Asianajotoimisto HEIKKI RANTANEN

Varatuomari
Julkinen kaupanvahvistaja
Kauppalankatu 9-11 B, Loimaa
p. (02) 762 2888, fax 762 2313
heikki.rantanen@kolumbus.fi

Asianajotoimisto JARI HEIKMAN OY

AA, VT Jari Heikman
AA, VT Katri Ranta-Eskola
VT Kaarina Nylamo
Turuntie 8-14, II krs. Loimaa
Puh. (02) 762 4400, fax 763 1301
jari.heikman@aatsto.inet.fi
www.heikman.com

MUSIIKKIVÄEN PALVELUPAIKKA LOIMAAN MUSIIKKI

Puh. (02) 7622 950
Oikokatu 3, Loimaa
Avoinna:
ma suljettu, ti-pe 12-17, la 10-14

KukkaBox

Puh. 762 2669

Vastapäättä Loimaan Aluesairaala

Erikoishammasteknikko

MARKO ROSENDAHL

Vastaanotto Heimolinnankatu 14 Loimaa

Ajanvaraus puh. (02) 763 1179

ERLUND-talo

Hengittävä hirsitalo. Rakenteissa ei muoveja eikä epäorgaanisia aineita. Englannin MTV:n valinta Suomen edustajaksi Grand Designs-ohjelmaan.

Asu terveellisesti, hengitä vapaasti unelmiesi talossa, Erlund-talossa!

MELLILÄN HIRSIYÖ
Ysitie 345, 32300 MELLILÄ

Kotimaan myynti:
Juhani Eklund p. 0400-530 979
e-mail: myynti@erlund-house.com

Erkki Rahkola & Carl-Fredrik Geust:

Vaiettu Elisenvaaran pommitus

Evakkohelvetti
20. kesäkuuta 1944
Ajatus Kirjat

Kovat kannet, 17 liitettä, valokuvia,
288 sivua, ovh 38 €

Nouda tai tilaa Kurkijokelaisen toimistosta **35 €**

Koulukuja 7, 32200 LOIMAA
Puh. (02) 762 2551, 050-521 3336
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi

Joulutervehdys Kurkijokelaisessa

Joulutervehdykset sukulaisille ja ystäville julkaistaan Kurkijokelaisen numerossa 25, joka ilmestyy 19.12.

Tervehdyksen lähettäminen on helppoa. Sen ja maksun voi lähettää 5 euron setelin kanssa kirjekuoressa postitse Kurkijokelaisen toimitukseen. Mukaan tiedot, jotka haluat tervehdykseen. **Tervehdykset tulee olla toimituksessa viimeistään 15.12.2008**

Esimerkki: *Maija (s. Meikäläinen) ja Kalle Karjalainen, Hiitola Hömmö ja Kurkijoki Lapinlahti - Loimaa*

Tervehdyksen voi myös lähettää sähköpostitse, jolloin tervehdyksen hintaan (5 Euroa) lisätään laskutuksen postituskuluina yksi euro.

Huom. Sairaustapauksen vuoksi toimituksen aukioloajoissa on muutoksia joten puhelimitse tai tekstiviestinä lähetetyt ilmoitukset tällä kertaa eivät välttämättä välity perille.

Kurkijokelainen, Koulukuja7, 32200 Loimaa
toimitus@kurkijokelainen.inet.fi